

розраховується. Результативність діяльності виражається через два показники: економічний і бухгалтерський прибуток.

Бухгалтерський прибуток є фактичним приростом власного капіталу протягом звітного періоду, який визначається за даними обліку. Його методика спрямована на те, щоб власники могли отримати інформацію про прибуток на частку якого вони мають право, а достовірність цієї інформації могли б підтвердити зовнішні аудитори, не вдаючись у особливості діяльності підприємства. Проте доходи і витрати, які мають альтернативний характер і могли б бути наслідком прийняття різних варіантів управлінських рішень, у сукупності з доходами та витратами визнаними в бухгалтерському обліку, використовуються у визначенні економічного прибутку, який має на меті відобразити максимальні вигоди використання вкладеного капіталу, а також кадрового потенціалу підприємства. Отже, необхідна розробка окремої концепції оцінки об'єктів обліку, яка була б прийнятною для відображення фінансового стану підприємства, для визначення його прибутку, для інформаційного забезпечення процесу прийняття рішень всіма користувачами інформації.

Таким чином оцінка є способом узгодження цілей підприємства та задоволення потреб держави та бізнесу. Оскільки держава через нормативні документи визначає методи оцінки об'єктів, а суб'єкти господарювання обирають той чи інший прийнятний для них метод, то компроміс досягається при формуванні облікової політики підприємства. Тому оцінка об'єктів обліку характеризується багатоваріантністю і диференційованим підходом до її визначення з врахуванням конкретних ситуацій. Сучасна система бухгалтерського обліку передбачає обрання єдиної базової оцінки відповідно до певної концепції збереження капіталу, а саме історичної чи поточної вартості.

1. Жук В.М. *Бухгалтерський облік: шляхи вирішення проблем практики і науки: Монографія* / В.М. Жук. – К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2012. – 454 с.

2. Шпак В. А. *Концептуальна модель організації системи бухгалтерського обліку* / В. А. Шпак. – Вісник Львівської комерційної академії. – 2011. – Вип. 36. – С. 450-453.

М. В. Скочиляс, І. І. Подоляк

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Бухгалтерський облік має давню історію. Найперші письмові згадки про облік датуються XIV століттям. Першопричиною виникнення бухгалтерського обліку є матеріальне виробництво, яке забезпечує існування суспільства. Історія вказує, що понад сімдесят тисяч років бухгалтерський облік формувався як практика, а за останні три тисячоліття як теоретична система знань. Засновником бухгалтерського обліку вважають Луку Пачолі, який в 1494 р. видав книгу «Трактат про рахунки і записи», хоча першим написав про подвійну бухгалтерію Б. Котрулі в 1458 р.

Невід'ємною складовою розвитку ринкових відносин є адекватне відображення (облік) господарської діяльності суб'єктів господарювання. Його зміст і завдання обумовлені способом виробництва, рівнем розвитку продуктивних сил та станом виробничих відносин.

Управління будь-яким підприємством вимагає систематичної інформації про здійснювані господарські процеси, їх характер і обсяг, про наявність матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, їх використання, про фінансові результати діяльності. Основним джерелом такої інформації є дані поточного бухгалтерського обліку, які систематизуються у звітність.

Облік взагалі означає роботу яка складається з операцій спостереження, вимірювання та фіксації фактів, процесів, явищ, подій суспільного життя. Облік можливий лише тоді, коли є певний факт, тобто передумовою обліку є факт (від лат. factur – якась істина, факт, зроблене, дійсна подія, або істина). Фактом може бути явище або процес.

Бухгалтерський облік – це спосіб суцільного документального спостереження й контролю за господарською та фінансовою діяльністю підприємств і організацій й відповідного відображення отриманої інформації.

Мета бухгалтерського обліку – надання інформації користувачам для прийняття оптимальних управлінських рішень. Отже, бухгалтерський облік має як науковий (теоретичний), так і практичний (прикладний) бік. Бухгалтерський облік є одночасно і наукою, і мистецтвом, яке опирається на певні принципи та методи.

Так само вважали відомі вчені такі як М. Кужельний та В. Швець, що облік є як наукою, так і практичною діяльністю. В. Швець зазначає, що облік є самостійною прикладною економічною наукою, яка має власну історію, методологію, предмет і виконує важливу зовнішню функцію – практичну [4]. М. Кужельний вважав, що бухгалтерський облік виступає не просто як один з видів людської діяльності, але і як важлива функція управління, як засіб для вирішення завдань економічного і соціального розвитку, як наука [1].

Нині виділяють два види бухгалтерського обліку – фінансовий і управлінський. Фінансовий облік охоплює всі ділянки обліку, завершується складанням фінансової звітності і ведеться для зовнішніх користувачів. Управлінський (внутрішньогосподарський) облік ведеться для внутрішніх користувачів.

Бухгалтерський облік також тісно пов'язаний з іншими економічними науками – аналізом господарської діяльності, статистикою, галузевими економіками, фінансами, податковим обліком, менеджментом, маркетингом тощо.

Підкреслюючи значення бухгалтерського обліку в управлінні господарською діяльністю, німецький вчений-економіст І. Ф. Шер ще наприкінці XIX століття писав, що «Бухгалтерський облік – непогрішний суддя минулого, необхідний керівник сучасного і надійний консультант майбутнього кожного підприємства» [2].

Щоб визначити сутність бухгалтерського обліку як економічної категорії, потрібно звернутися до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», в якому зазначено, що бухгалтерський облік – процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень [3]. Тобто у зазначеному нормативному акті використовується процесний підхід до визначення сутності бухгалтерського обліку.

Також, на нашу думку, суть бухгалтерського обліку визначають такі його властивості:

- систематичне і послідовне відображення всіх господарських операцій у міру їх здійснення;
- документальне обґрунтування господарських операцій;
- застосування різних способів обробки облікової інформації – рахунків, подвійних записів, балансу та ін.

На сьогодні роль і можливості бухгалтерського обліку в суспільстві настільки підвищилися, що бухгалтер повинен бути не тільки обліковцем, а й екаунтером, тобто не тільки формувати інформацію, а й активно її використовувати.

1. Кужельний М. Теоретичні аспекти бухгалтерського обліку / М. Кужельний // *Бухгалтерський облік і аудит*. – 2005. – № 8-9. – С. 45-49.

2. Пасько Т. О. Історія бухгалтерського обліку : посіб. [для самост. вивч. дисц.] / Т. О. Пасько. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2009. – 141 с.

3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

4. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку : Підручник. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – К. : Знання. – 2010. – 525 с.

О.Г. Сокіл

Таврійський державний агротехнологічний університет

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, ЯК ОСНОВА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Нині у зв'язку з розвитком концепції сталого розвитку усе більш актуальною стає проблема обліку шкоди природі і благам, що надаються нею безкоштовно, внаслідок чого відбувається марнотратство «природного капіталу».

Крім того, важливо брати до уваги умови життєдіяльності і шкода здоров'ю людини на рівні витрат підприємств, оскільки це може привести до непрямого збитку чи економічному занепаду (стрес, втрата часу в транспорті, нещасні випадки, патьоки, вартість зростаючої небезпеки і так далі), тобто існує проблема обліку деградації "людського капіталу" [1, с. 244-254]

К.С. Саенко відзначила, що існуюча система інформації про інноваційну і екологічну діяльність різко відстає від потреби в ній, що значно гальмує подальше вдосконалення діючого механізму екологічно сталого розвитку підприємства. Очевидно, що як для ефективності інноваційних проектів і природоохоронних заходів, так і для правильного розрахунку збитку від забруднення довкілля потрібний точний облік інноваційних і екологічних витрат і результатів інноваційної і екологічної діяльності, причому використовувати доцільно тільки такі показники, по яких ведеться достовірний облік. Таким чином, ядром облікової інформації, що відноситься до цієї проблеми, є дані бухгалтерського обліку [2].

В той же час питання екологічної і соціальної діяльності слід об'єднати в корпоративний облік сталого розвитку також з наступних причин:

- щоб отримати переваги в конкурентній боротьбі, підприємство має бути здатним довести, що його товари і послуги – нові і вищої якості, зокрема, з екологічної і соціальної точки зору;
- екологічний і соціальний облік є ключем до ефективної діяльності, інструментом реалізації концепції сталого розвитку на конкретних підприємствах;
- бухгалтерські рахунки підприємства повинні відбивати його відношення до довкілля, науково-технічного прогресу, а також вплив витрат, ризиків, зобов'язань і міри відповідальності, пов'язаних з інноваційною, соціальною і природоохоронною діяльністю, на фінансове положення підприємства;
- необхідно виявляти і розподіляти інноваційні, екологічні і соціальні витрати з тим, щоб продукція була правильно оцінена і інвестиційні рішення, що приймалися, базувалися на реальних витратах і вигодах;
- інвесторам для ухвалення інвестиційних рішень необхідно мати інформацію по еколого-соціальним заходам і витратам, пов'язаних з діяльністю підприємства [2; 3].

Виділяється число методик, інтегруючих екологічні і соціальні показники в систему національного обліку, що припускають коригування ВВП на негативні зміни в довкіллі і виснаження природних ресурсів. Нині в Україні, як і в багатьох країнах, підсумкова оцінка ВВП не відбиває наслідку виробництва, пов'язані з дією на довкілля.